

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2019:59 Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen

(Ert diarienummer Fi2019/04199/BATOT)

Sammanfattning

Migrationsverket välkomnar i stort betänkandets förslag och ser stora samhällsekonomiska vinster om de föreslagna insatserna kan realiseras. Migrationsverket är också positivt till att en samordning sker inom området som tillsammans med övriga förslag kan leda till effektiva och långsiktiga insatser för att motverka felaktiga utbetalningar.

Nedan följer Migrationsverkets svar på betänkandets olika delar men verket vill även lyfta fram en allmän synpunkt rörande sekretessbrytande bestämmelser under stycket Övriga synpunkter.

5. Samlad styrning och tydligare ansvar

Migrationsverket tillstyrker förslaget om en effektiv, samordnad och långsiktig styrning samt förslaget om övergripande mål där analys görs utifrån ett antal fastställda resultatindikatorer.

Migrationsverket instämmer i bedömningen om att myndigheternas instruktioner behöver utvidgas med ett förtydligat ansvar för kontroller av uppgifter, arbete med risker för att hindra felaktiga utbetalningar samt samverkan med andra myndigheter i arbetet att motverka felaktiga utbetalningar.

Förslaget om framtagande av relevanta resultatindikatorer välkomnas.

När det gäller formuleringen i instruktionerna som rör samverkan, önskar Migrationsverket ett förtydligande om hur, i vilken omfattning, och med vilka förutsättningar det ska ske. I skrivande stund är det otydligt hur myndigheter kan utbyta information t ex, kopplat till behov av rättsligt stöd.

Migrationsverket ställer sig positivt till förslaget om behov av samverkan mellan kommunerna, men vill även påtala att det finns risk för felaktiga utbetalningar och ekonomisk brottslighet i avsaknad av sekretessbrytande bestämmelser mellan kommunerna och Migrationsverket.

6. Ny organisation för helhetssyn på felaktiga utbetalningar och överutnyttjande

Migrationsverket tillstyrker förslaget om att inrätta ett råd för korrekta utbetalningar samt ett stödjande kansli hos ESV.

Migrationsverket avvaktar med att lämna synpunkter angående bildandet av en utbetalande myndighet tills resultatet av Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen (Fi 2018:05) har redovisats.

7. En modell för återkommande omfattningsstudier

Migrationsverket tillstyrker förslaget för att kunna identifiera felens omfattning, orsaker och karaktär. Det innebär även en möjlighet till uppföljning av genomförda insatser. Verket anser även att analysen av studierna bör omfatta en analys av behov av regeländringar för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Migrationsverket anser att de mer generella omfattningsstudierna bör kompletteras med riskanalyser. Det är inte enbart kännedom om omfattningen av felen generellt, utan snarare kännedom om orsaken till felen i de specifika systemen, och tillsammans i den mån det finns samband, som leder till att effektiva åtgärder kan vidtas.

Migrationsverket vill lägga till att riskanalysen även bör innehålla analys av behov av regelförändring samt aspekten harmonisering av regelverket för att undvika felaktiga eller överlappande utbetalningar samt motverka bidragsbrott.

Det kan från början underlätta arbetet med omfattningsstudier att använda den modell som användes vid den omfattningsstudie som gjordes inom delegationens arbete.

Migrationsverket vill påtala vikten av ett tydligt syfte för modellen för omfattningsstudierna där det framgår huruvida resultatet ska kunna användas som en jämförelse mellan olika myndigheter eller om tanken är att utfallet kan skilja sig åt utifrån de specifika ersättningssystem varje myndighet har.

Rådets kansli föreslår i utredningen vara sammanhållande och ansvarigt för att genomföra riskanalyser och omfattningsstudier av felaktiga utbetalningar och deras orsaker.

Utifrån detta föreslår Migrationsverket att regeringen överväger om det behövs ytterligare sekretessbrytande bestämmelser så att kansliet inom ESV kan ta del av sekretessbelagd information som är underlag till omfattningsstudierna och jämföra underlag mellan myndigheter.

8. Bättre utnyttjande av potentialen i digitalisering och AI

Migrationsverket tillstyrker förslaget som betonar att myndigheternas arbete med digitalisering och AI ska inbegripa arbetet med korrekta utbetalningar.

9. Förhindra felaktiga utbetalningar och överutnyttjande

Migrationsverket ställer sig positivt till förslaget att utreda regelverken som styr informationsutbytet så att behov av regeländringar kan uppmärksammas. Rättsläget är ofta oklart när det gäller utbyte av information och lagstiftningen svåröverskådlig, vilket talar för ett behov av en översyn.

Återigen vill Migrationsverket påtala vikten av sekretess- och dataskyddsrelegeringar som möjliggör ett sådant utbyte om information som omnämns. Fler myndigheter behöver få direktåtkomst till varandras registrerade uppgifter för att möjliggöra effektivare uppföljning.

Migrationsverket tillstyrker förslaget om att kunna inhämta uppgifter från arbetsgivardeklarationerna då informationen skulle kunna påverka en asylsökandes rätt till bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA)

Migrationsverket vill påpeka att verket inte alltid har kännedom om en tillståndssökande persons samordningsnummer eftersom Migrationsverket inte registrerar samordningsnummer i databasen.

10. Upptäcka och hantera felaktiga utbetalningar

Migrationsverket ställer sig positivt till förslaget om elektroniska överföringar av sådana underrättelser förutsatt att det finns sekretess- och dataskyddsrelegeringar som möjliggör sådana underrättelser om de innehåller personuppgifter eller känsliga alternativt sekretessbelagda uppgifter.

Ett förenklat förfarande genom direktåtkomst skulle underlätta sådana underrättelser.

Migrationsverket ställer sig positivt till att möjligheten till återkrav utreds vidare, och även att myndigheter som Migrationsverket blir delaktiga i hur sådana bestämmelser utformas. I dagsläget saknar Migrationsverket helt återkravsbestämmelser i lag varför det skulle underlätta arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar om sådan lagstiftning finns på plats.

Migrationsverket är positivt till förslaget att ånyo utreda frågan om ett administrativt sanktionssystem vid sidan av bidragsbrottslagen och delar bedömningen att detta vore enklare, snabbare och mer effektivt.

11. Konsekvensanalyser

Migrationsverket anser att den föreslagna finansieringen av kansliet, som sker genom att förvaltningsanslagen för de fem myndigheterna minskas proportionerligt i förhållande till anslagens storlek, är rimlig.

Migrationsverket delar de slutsatser och förslag som presenteras i kapitlet i stort, men noterar att det är vanskligt att kvantifiera besparingarnas storlek.

Övriga synpunkter

Migrationsverket vill betona vikten av att ytterligare sekretessbrytande bestämmelser införs för att möjliggöra informationsutbyte mellan

myndigheter. Uppgifterna om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden, och om deras anhöriga, är ofta av känslig karaktär och dessa uppgifter skyddas i stor utsträckning av sekretess.

Utan sekretessbrytandebestämmelser försvåras arbetet i praktiken, trots regleringen i myndighetens instruktioner och 8 § förvaltningslagen (2017:900), och felaktiga utbetalningar kommer fortsätta att beviljas då beslutade myndighet inte har tillräckligt underlag för att neka ersättning och för att anmäla bidragsbrott.

Migrationsverket vill särskilt påtala att det faktum att asylsökande som regel inte är folkbokförda även påverkar möjligheten att bevilja rätt ersättning då vissa omständigheter inte är kända för myndigheten.

Utbetalningar enligt LMA påverkas av andra inkomster, exempelvis från arbete i Sverige under asyltiden, där Migrationsverket potentiellt skulle kunna avslå bistånd enligt LMA om verket får tillgång till uppgifter om inrapporterade uppgifter till Skatteverket eller kräva ersättning för boende från den asylsökande som bor i Migrationsverkets anläggningsboende eftersom personen har egna medel.

Migrationsverkets och Skatteverkets individuppgifter, såsom exempelvis samordningsnummer eller dossiernummer, behöver kunna kopplas samman för att säkerställa att det är samma individ som avses.

Det kan även påpekas att i de fall personer tidigare varit folkbokförda i samband med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd inte förlorar sin folkbokföring i samband med en asylansökan. Det kan innebära att en person kan medges bosättningsbaserade ersättningar trots att han eller hon omfattas av LMA.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av processledarna Anna-Johanna Viking och Jaqueline Bajo Lundberg. I handläggningen har också deltagit verksjuristen Anita Falkenhall, experten Annelie Westerling Greer samt biträdande enhetschefen Annika Alenius.

Mikael Ribbenvik